

NEMZETSTRATÉGIAI KUTATÓINTÉZET

A TÖBBSÉGÉBEN MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSTERÜLETEK FÖLDRAJZA

A Kárpát-medencei magyar tömbös településterületek társadalmi-
gazdasági helyzetének elemzése

6. fejezet: Az egyes tömbök leírása

Nyugat-bácskai tömb

Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Budapest, 2024

Jelen dokumentum A TÖBBSÉGÉBEN MAGYARLAKTA TELEPÜLÉSTERÜLETEK
FÖLDRAJZA – A Kárpát-medencei magyar tömbös településterületek társadalmi-
gazdasági helyzetének elemzése
című kutatás eredményeit összefoglaló jelentés 6. fejezetének része

Kiadja a Nemzetstratégiai Kutatóintézet

Felelős kiadó: Szász Jenő, a Nemzetstratégiai Kutatóintézet elnöke

Minden jog fenntartva ©
A kutatásban közreműködő személyek ©

Kutatásvezető: Péti Márton

Szerkesztette: Péti Márton, Borbély Mátyás, Szász Jenő

Írta: Péti Márton, Borbély Mátyás, Mozga Gábor, Szász Jenő

A 6. fejezet elkészítésében közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Nagy Szabolcs,
Megyesi Zoltán, Mozga Gábor, Szabó Balázs

Szöveggondozásban közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Mozga Gábor,
Borbándi Erik, Gáspár Milán

Ábrászerkesztésben közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Lovász Gergely,
Szabó Balázs

Táblázatszerkesztésben közreműködött: Péti Márton, Borbély Mátyás, Lovász Gergely

ISBN 978-615-5639-53-1

Tartalom

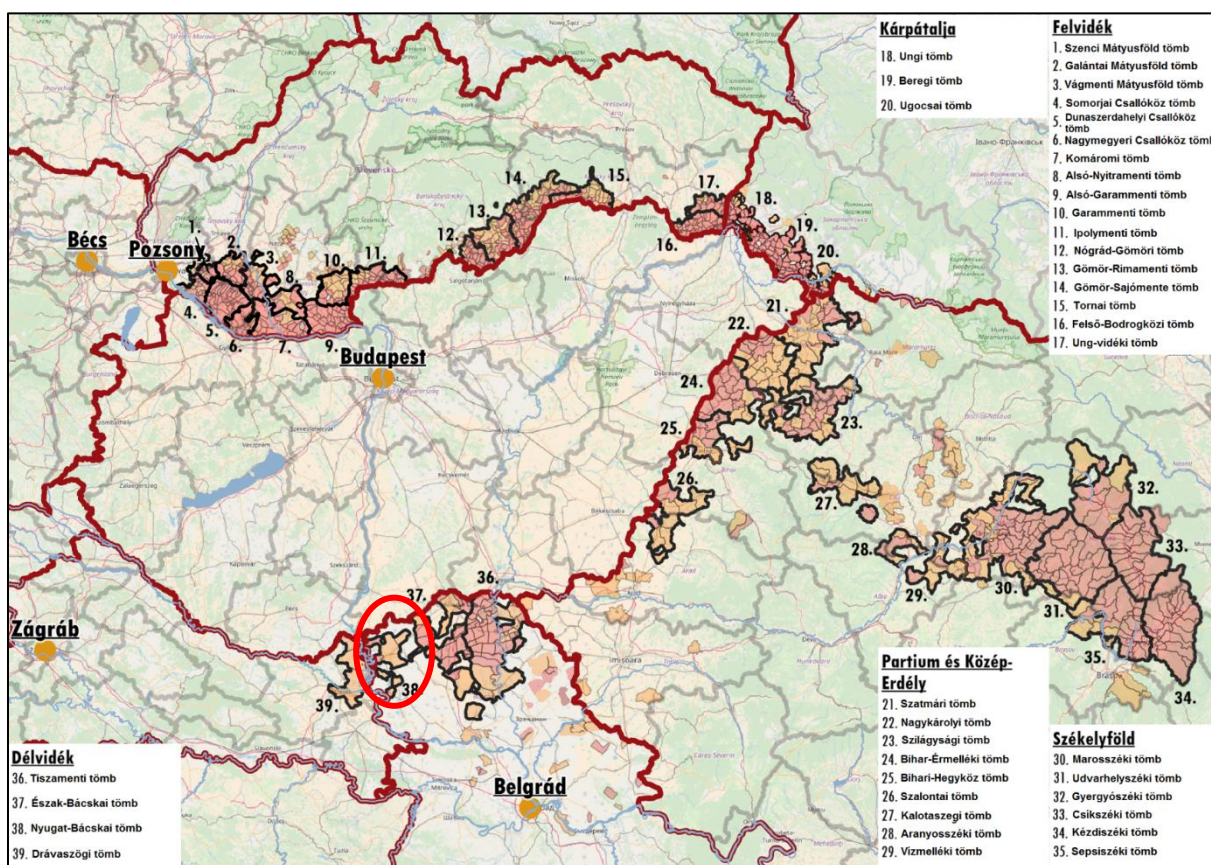
1. A térség főbb jellemzői	4
1.1 Elhelyezkedés	4
1.2 A térség települései	6
2. A térség társadalmi-gazdasági alapmutatói	8
2.1 Demográfia	8
2.2 Oktatás	12
2.3 Munkaerőpiac.....	15
3. A térség egyéb elérhető mutatói.....	16
3.1 Egészségügy	16
3.2 Gazdaság, munkaerőpiac.....	16

1. A térség főbb jellemzői

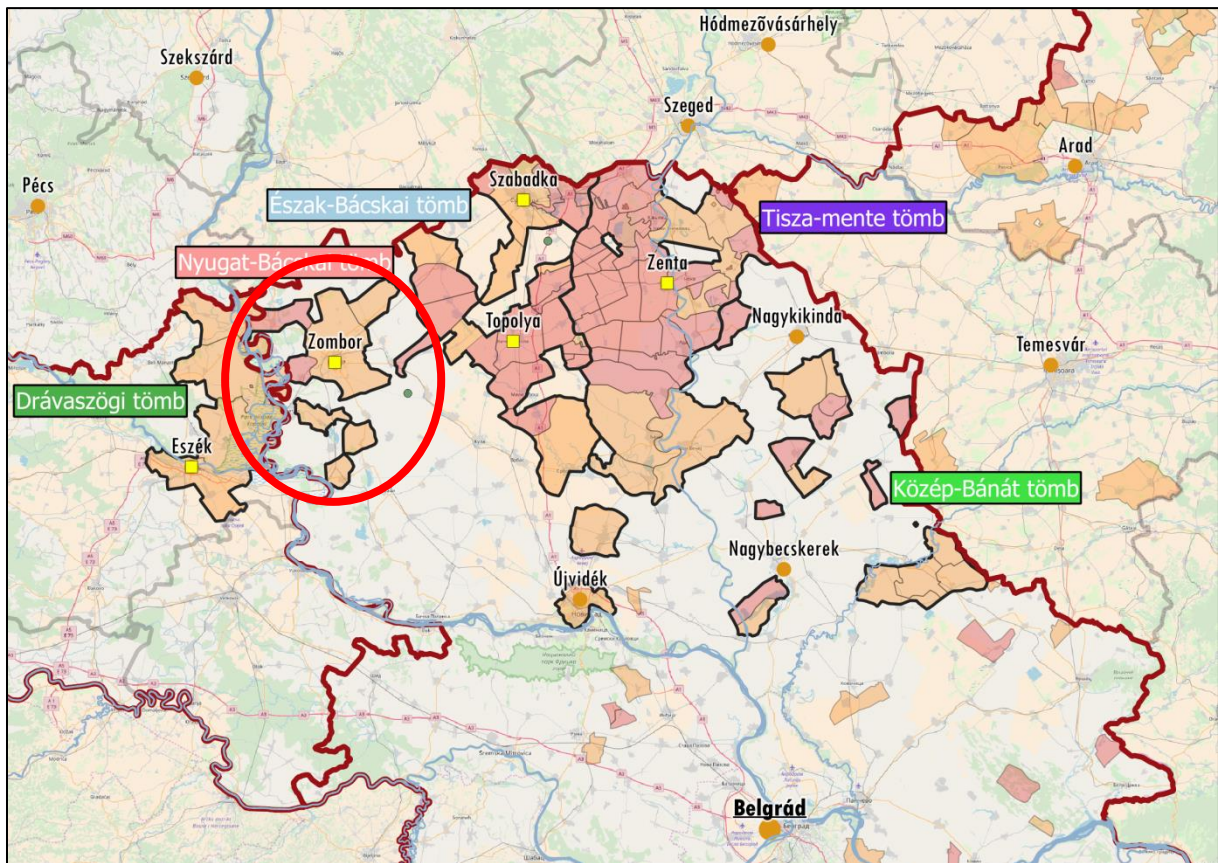
1.1 Elhelyezkedés

A tömb a Vajdaság északnyugati részén, a Magyarországi határhoz közel, a Nyugat-bácskai körzet közigazgatási egység területén helyezkedik el. Nyugati irányból a Duna határolja el Horvátországtól, keletről és délről pedig az Észak-bácskai körzet, valamint a Dél-bácskai körzet fogja közre. A terület a korábbi történelmi Bács-Bodrog vármegye területén fekszik, amely egységet a trianoni döntés részeként kettévágták és a déli részét Szerbiához (akkori Jugoszláviához) csatolták. A tömb a magyar–szerb határral kettévágtott természet-földrajzilag homogén területen, a Bácskai-síkvidéken, a Duna menti löszterazon terül el. Felszíni adottságai, mint a folyók közelsége, valamint a jó minőségű termőtalaj kedvező feltételeket biztosítanak a mezőgazdasági termelésre. A löszös homokdűnék és a vízhálózat alapvető szerepet játszott a népesebb bácskai települések formálódásában. A felszíni viszonyok alakításában, vízgazdálkodásban nagy jelentőséggel bírt a területen keresztül haladó Ferenc-csatorna megépítése.

1. ábra: A tömb földrajzi elhelyezkedése a Kárpát-medencében

Az adatok forrása: A szomszédos országok statisztikai hivatalai

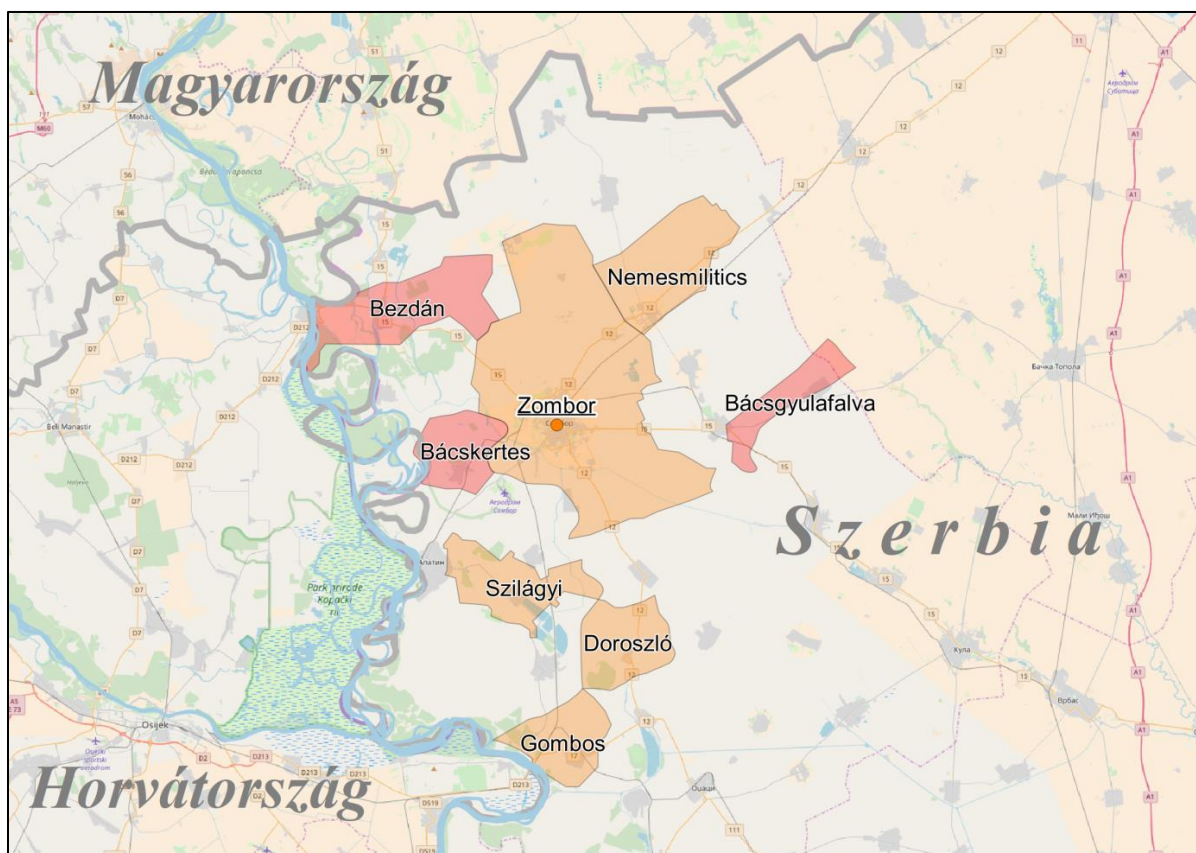

2. ábra: A tömb földrajzi elhelyezkedése a Vajdaságban
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

1.2 A térség települései

A tömb települései a szerb politikai és közigazgatási intézményrendszer szerint Apatin, Hódság, Kúla és Zombor községekbe sorolhatók, ami közigazgatásilag a Nyugat-bácskai körzethez tartozik. A Nyugat-bácskai tömb nyolc települést foglal magába, melyek össznépesége meghaladja a 63 ezer főt. A tömbben élő magyarok aránya így a központi településsel együtt 18 százalék, míg anélkül 56 százalék. Három település közülük magyar többségű (Bácskertes, Bezdán és Bácsgyulafalva), azonban a további 4 település (Szilágyi, Gombos, Doroszló, Nemesmilitics) népességében is meghaladja a 40 százalékot a magyarság aránya.

3. ábra: A tömb településeinek földrajzi elhelyezkedése

Piros: 50% feletti, narancssárga: 10% és 50% közötti magyarságaránnyal rendelkező települések

Az adatok forrása: 2011-es szerbiai népszámlálási adatok

A tömb központi és legnagyobb népességű települése, Zombor a régió közigazgatási, gazdasági, oktatási és kulturális központja. A település jelentős térségi szerepköre már Bács-Bodrog vármegye kialakításakor megvolt, akkor szintén központként funkcionált. Itt működik a Vajdaság egyetlen egyetemének, az Újvidéki Egyetemnek a pedagógiai kara. A tömb második legnépesebb települése, Bezdán a Duna bal oldalán, a horvát határ mellett fekszik. Bár korábban is lakott terület volt, Bezdánt mint települést először a török hódoltság idejéről fennmaradt adózási feljegyzések említik. A település megmaradt magyar többségűnek, annak ellenére, hogy a történelem folyamán a be- és kitelepítések nyomán a szerb, horvát, magyar és német etnikumok aránya sokszor változott. Érdekessége az egyedülálló damasztgyár, ahol 1871 óta szőnek hagyományos technikával. A település jelentőségét a folyami átkelőhelye adja Horvátország irányába. Szintén regionális közlekedési hálózat szempontjából van jelentősége a gombosi Duna-hídnak, amely Erdőd irányába biztosít átkelést Horvátországba közúti és vasúti közlekedés számára egyaránt (korábban az 1860-as évek végétől is átkelő volt, de akkor még gőzkomp szolgálta a Dunán való átjutást). A tömb egy másik, magyar többségű településén, Bácsgyulafalván működik a környék egyetlen dohánymúzeuma, ami a térségben nagy hagyományú dohánytermesztés és feldolgozás számára állít emléket. Bácskertesre, a tömb legnagyobb arányú magyar lakossággal bíró településére leginkább hagyományainak és népi jellegének megőrzése jellemző. Doroszló településének jelentőségét a néprajzi hagyományai mellett a bronzkori lelőhelyei adják.

Nyugat-bácskai tömb				
Magyar név	Szerb név	Teljes népesség száma (fő)	Magyar népesség száma (fő)	Magyar népesség aránya (%)
Központi település				
Zombor	Sombor	47 623	2 851	5,99
Magyar többségű települések				
Bácskertes	Kopusina	1 952	1 543	79,05
Bácsgyulafalva	Telečka	1 720	1 231	71,57
Bezdán	Bezdan	4 623	2 522	54,55
Jelentős (10-50%) magyar lakosságarányú települések				
Szilágyi	Svilojevo	1 219	603	49,47
Gombos	Bogojevo	1 744	853	48,91
Doroszló	Doroslovo	1 497	719	48,03
Nemesmilitics	Miletic	2 746	1 143	41,62
Összesen		63 124	11 465	18,16

1. táblázat: A tömb településeinek főbb jellemzői

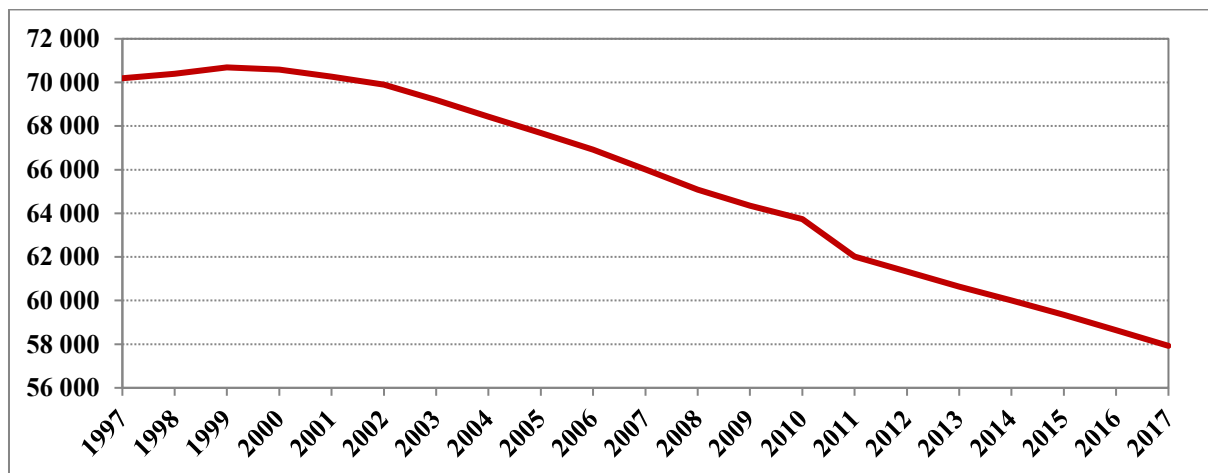
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

2. A térség társadalmi-gazdasági alapmutatói

2.1 Demográfia

Népesség, népmozgalom

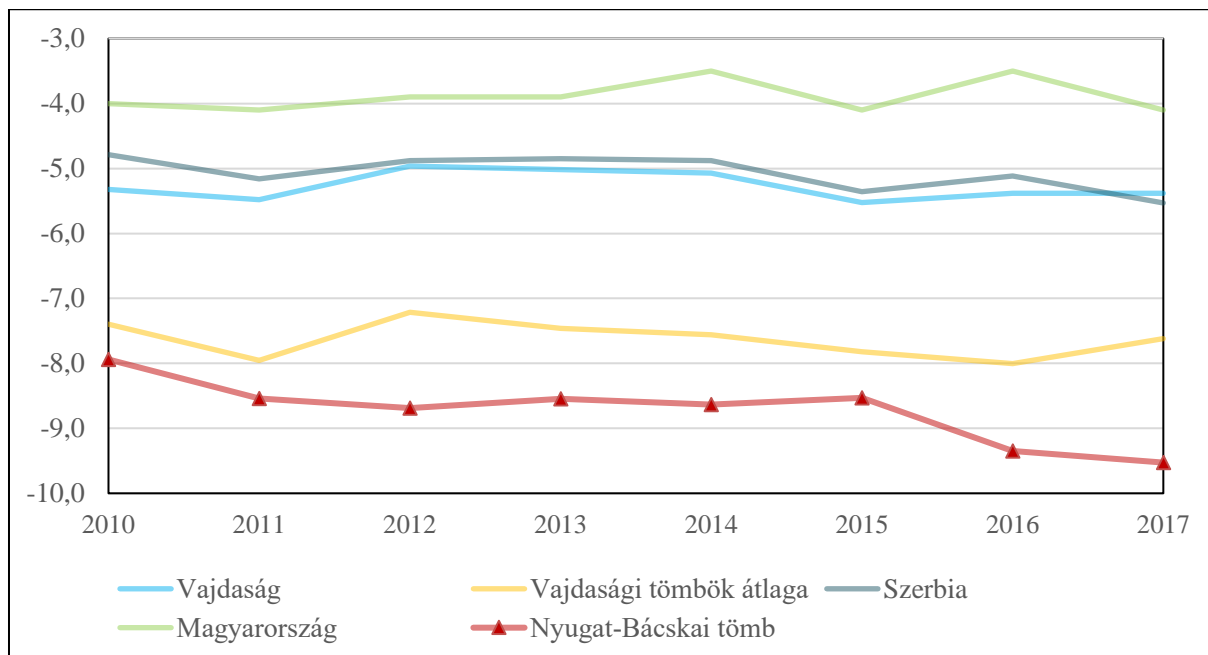
4. ábra: A tömb állandó népességének változása (fő) (1997-2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

Nyugat-Bácskai tömb	Vajdaság	Vajdasági tömbök átlaga	Szerbiai átlag	Anyországi átlag
-21,18	-8,63	-16,68	-8,23	-5,14

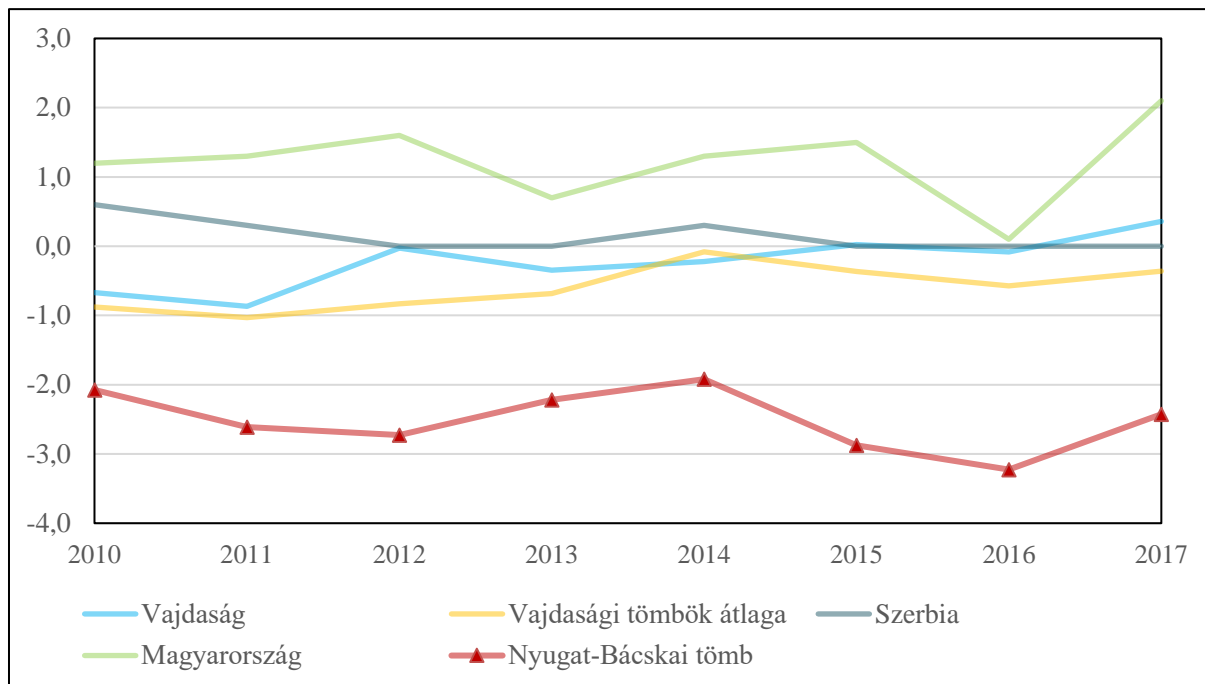
2. táblázat: A népességváltozás aránya (%) (1997-2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

5. ábra: A természetes szaporodás rátája (‰) (2010-2017)

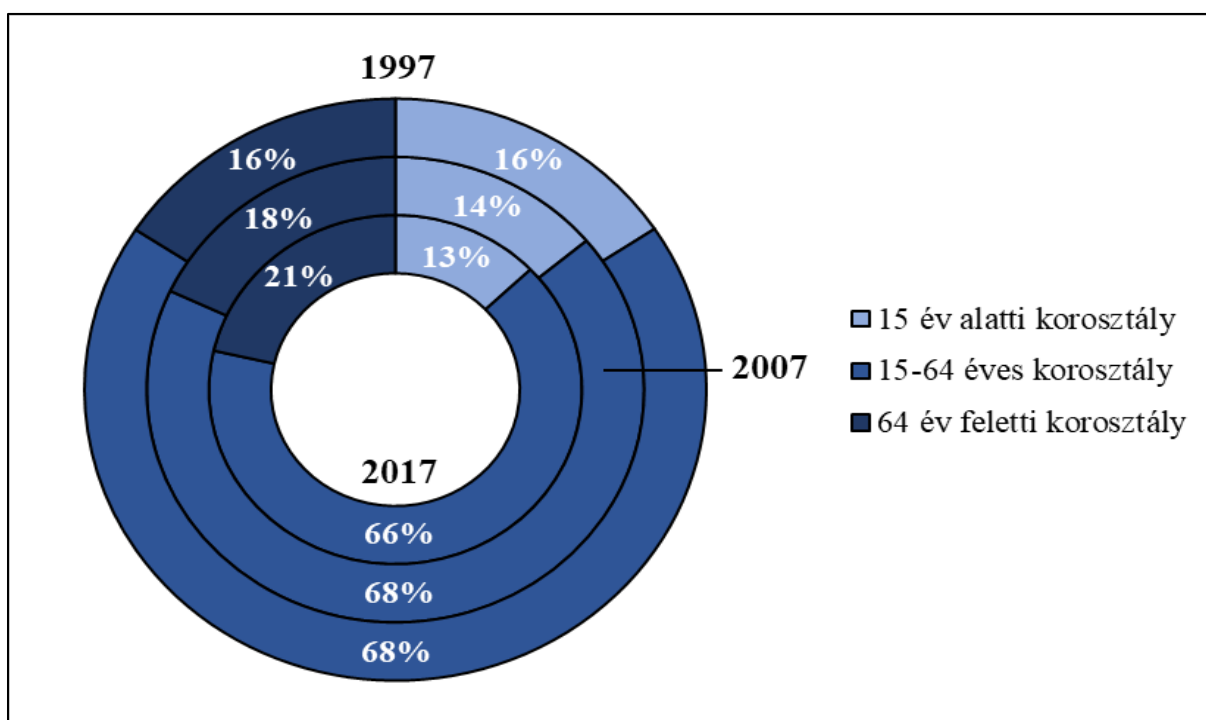
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

6. ábra: Vándorlási arányszám (%) (2010–2017)¹

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

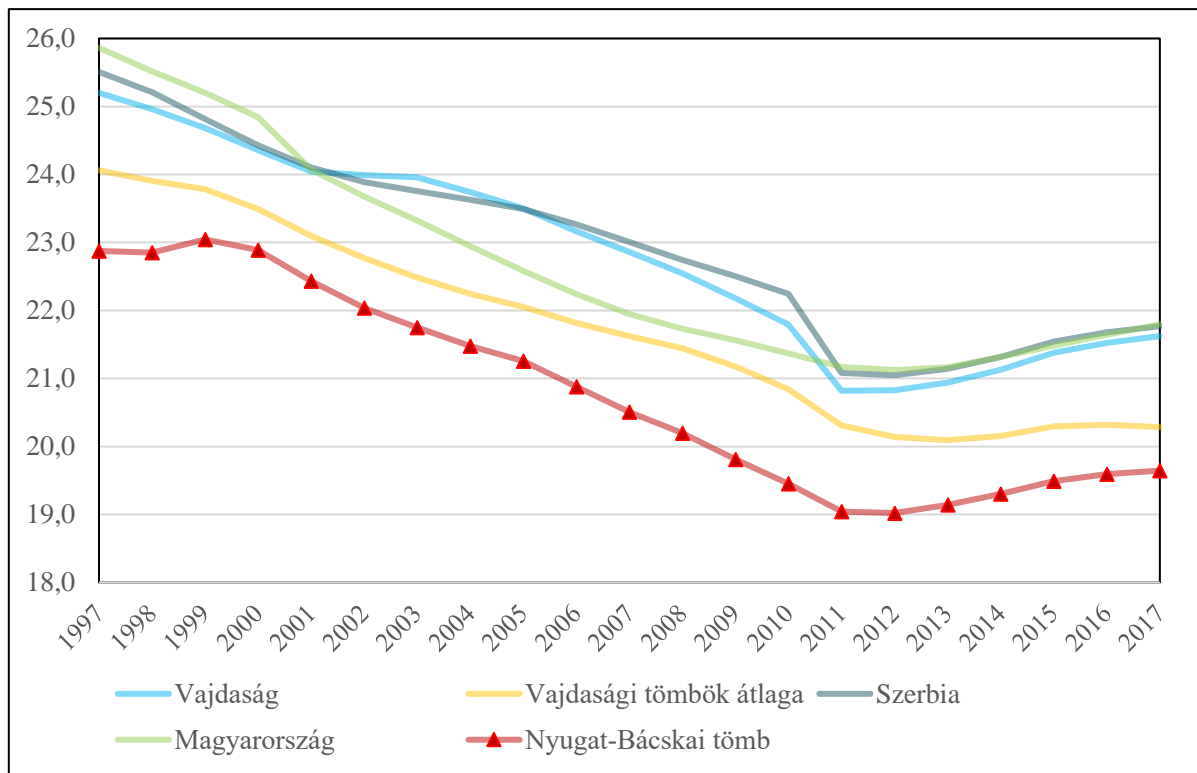
Korszerkezet

7. ábra: A tömb korszerkezete a főbb korcsoportok szerint (%) (1997, 2007, 2017)

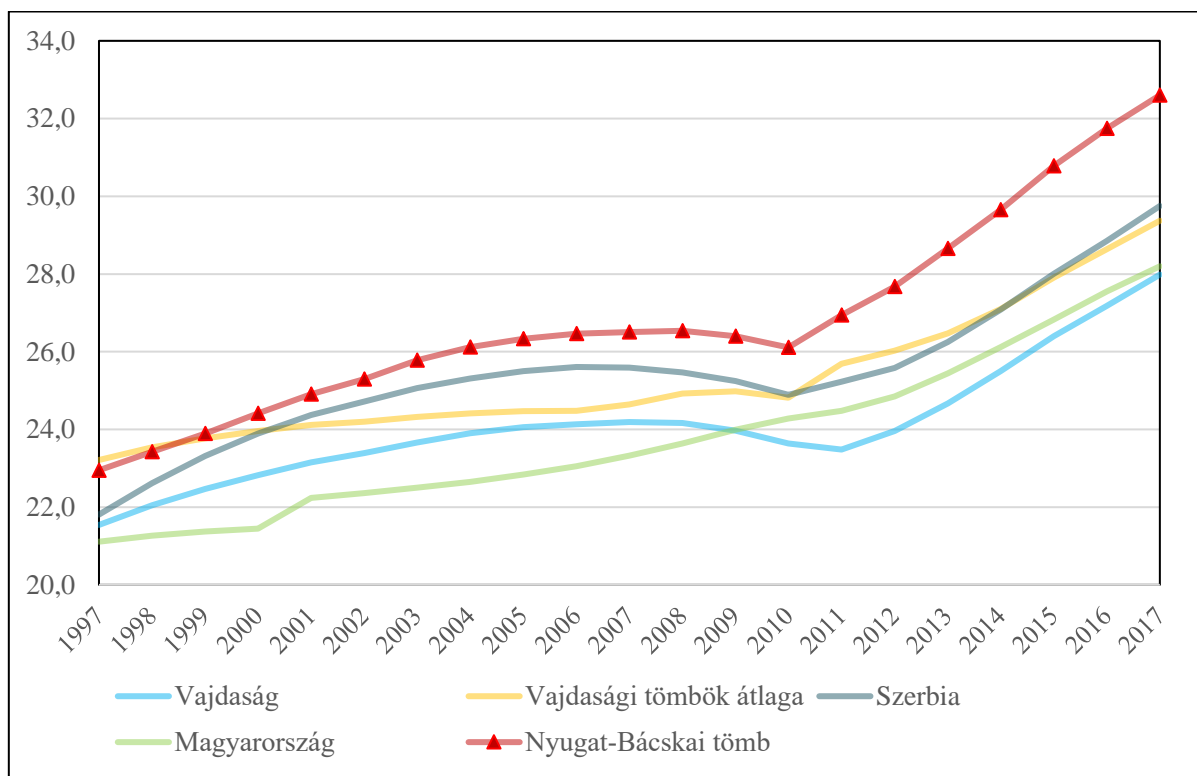
Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala

¹ Az országos adatok esetében a belföldi vándorlási egyenleg értelemszerűen zéró, így Szerbia és Magyarország értéke a nemzetközi vándorlási egyenleget mutatja. A többi vizsgált térség esetében a belföldi vándorlási egyenleg összegét mutatja a diagram.

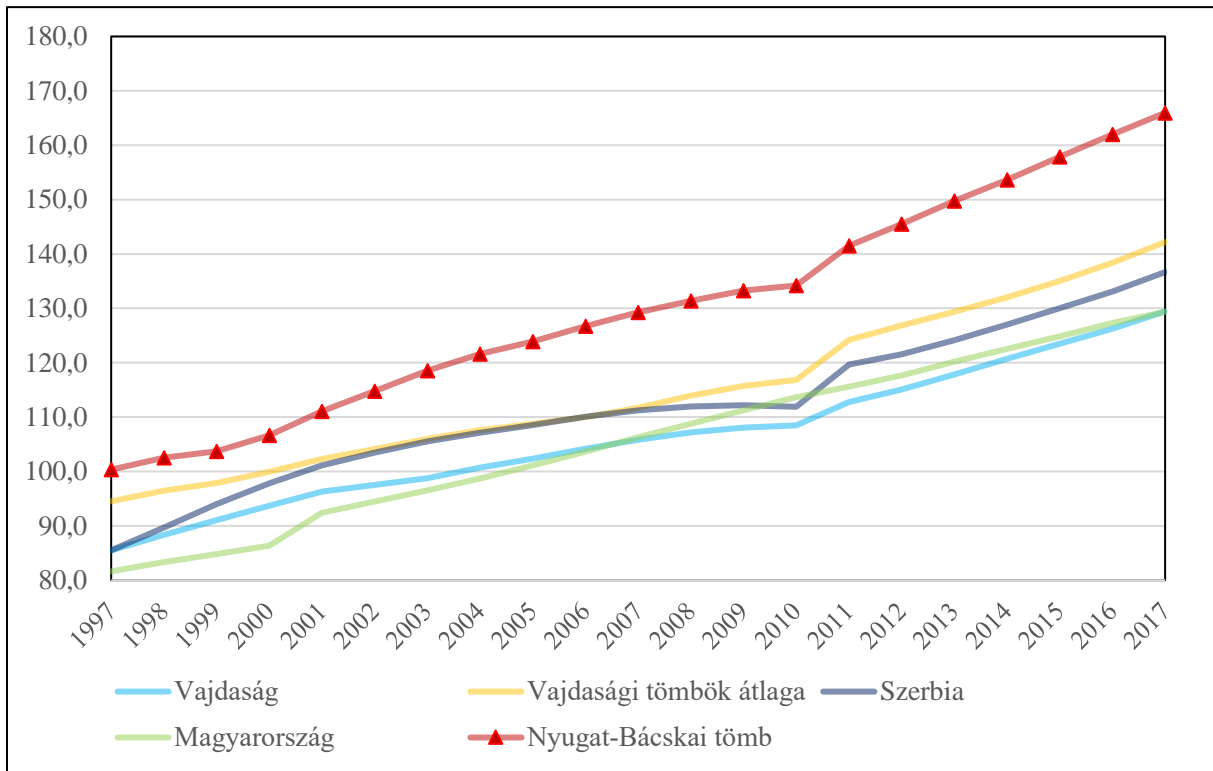
8. ábra: A gyermeknépesség eltartottsági rátája (%) (1997-2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

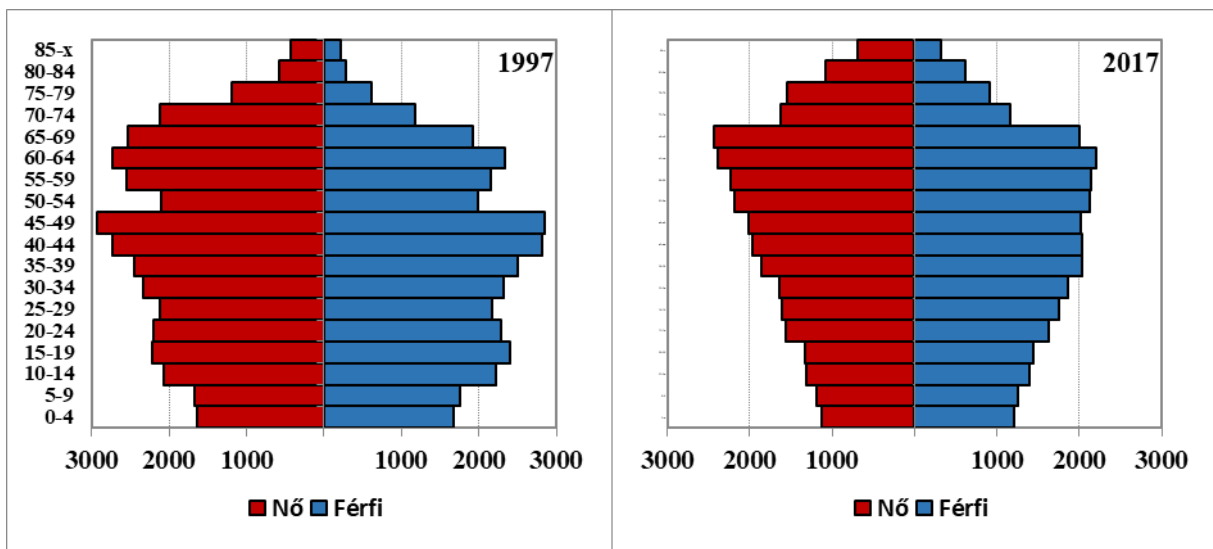
9. ábra: Az idős népesség eltartottsági rátája (%) (1997-2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

10. ábra: Az öregedési index változása (%) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

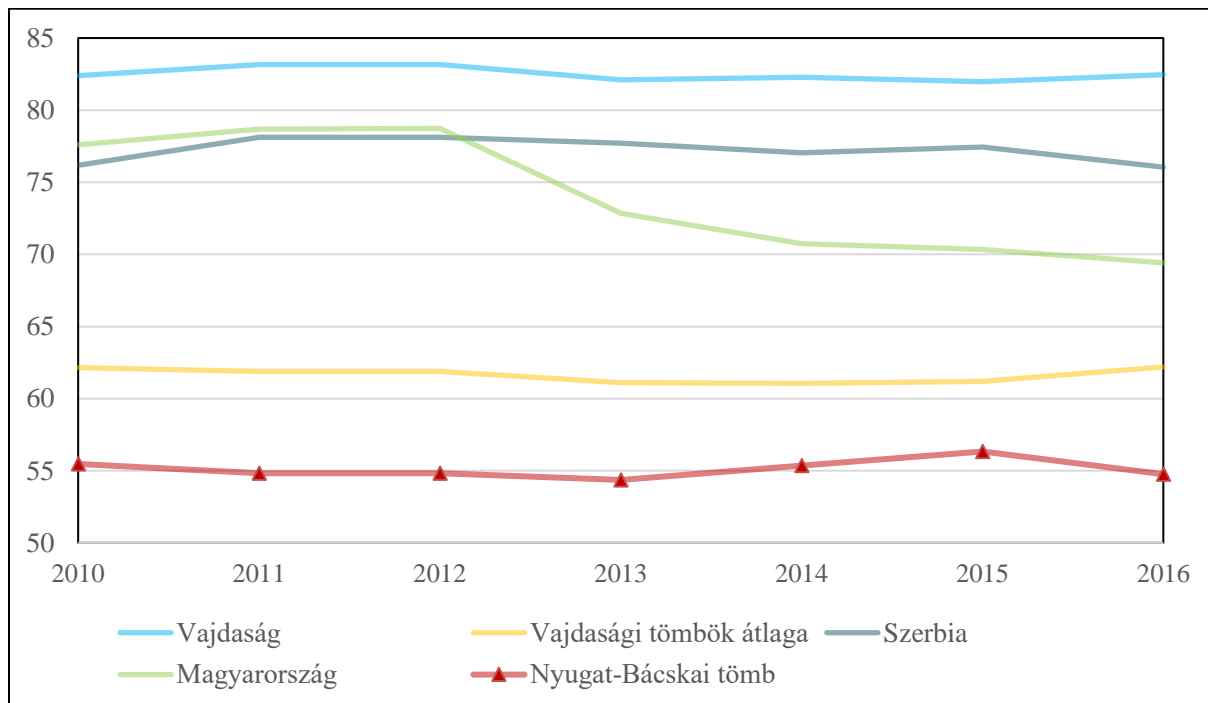
11. ábra: A tömb korfája (1997, 2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

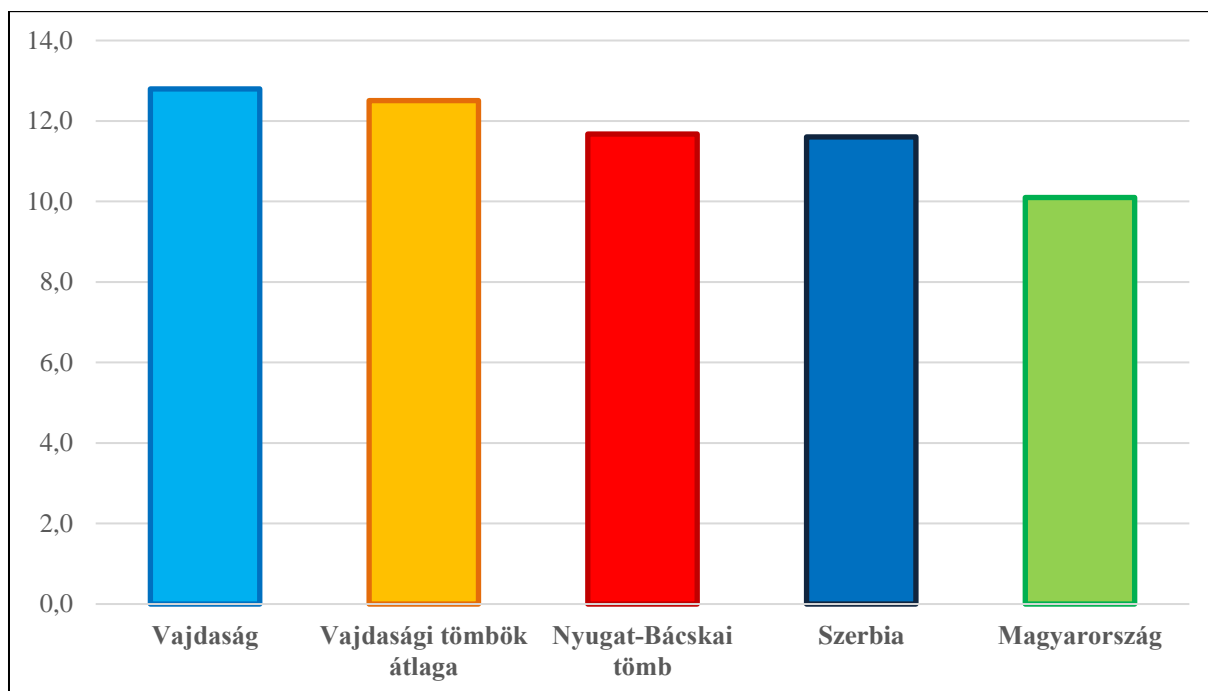
2.2 Oktatás

Óvodák

12. ábra: Az egy óvodára jutó óvodások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

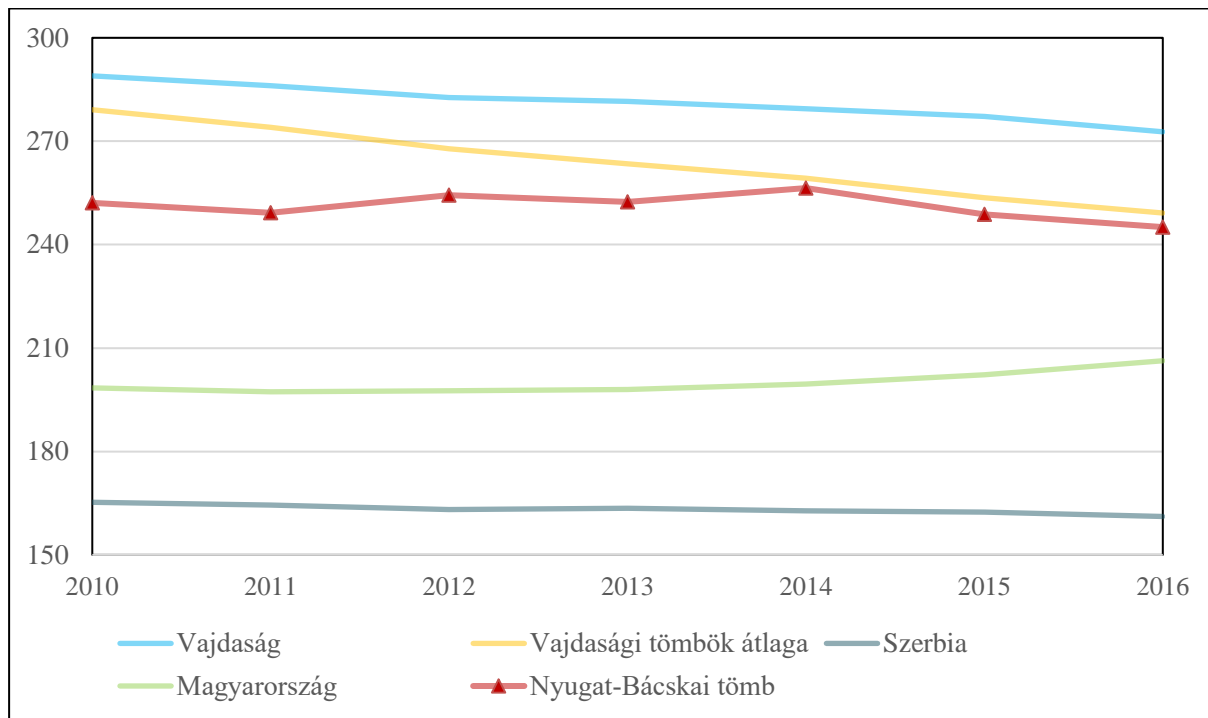

13. ábra: Az egy óvodapedagógusra jutó óvodások száma (fő) (2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

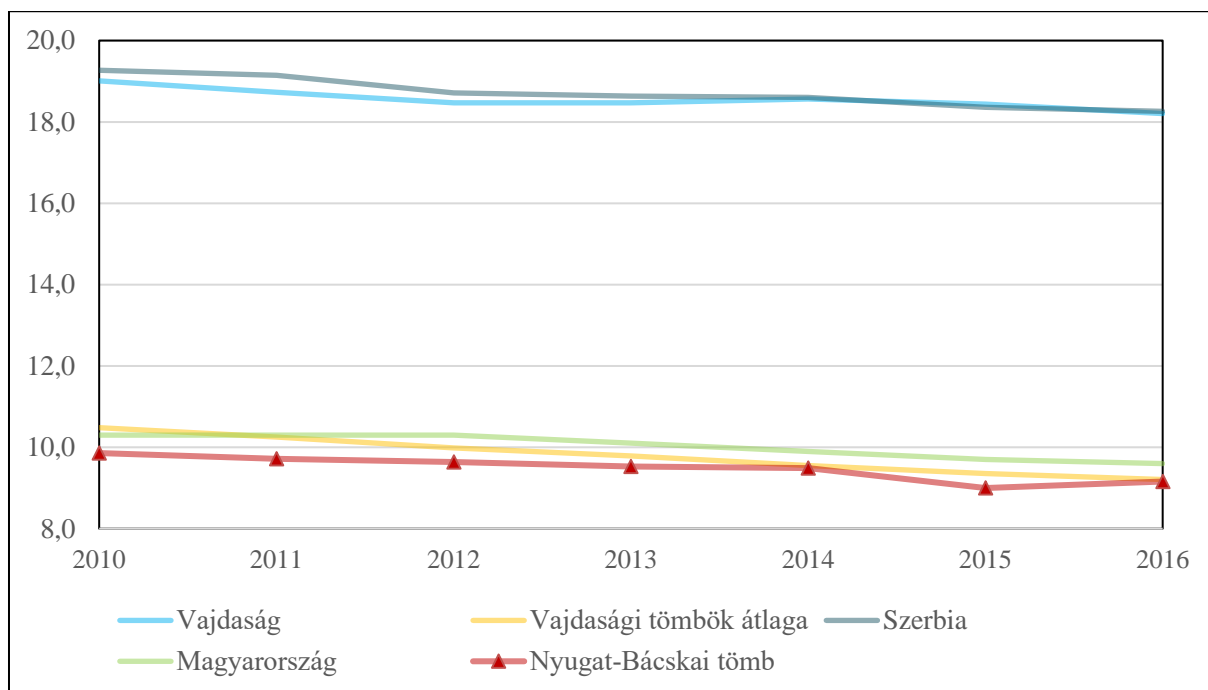

Általános iskolák

14. ábra: Az egy általános iskolára jutó általános iskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

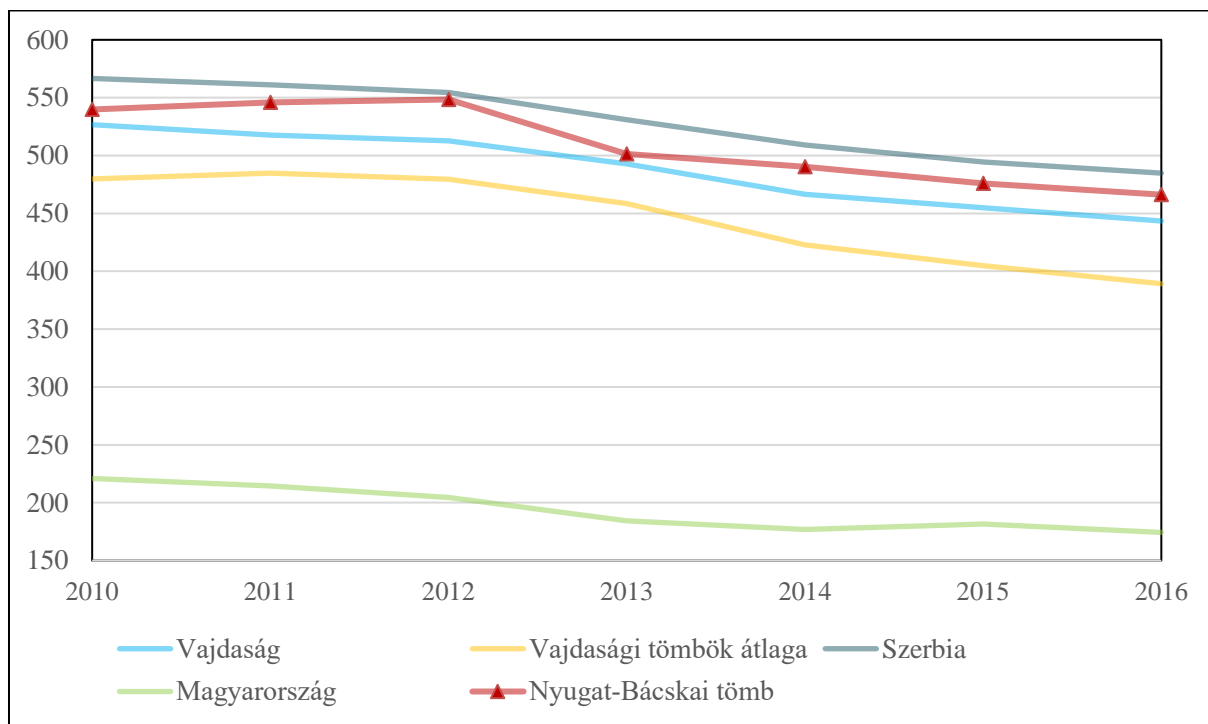

15. ábra: Az egy általános iskolai tanárra jutó általános iskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

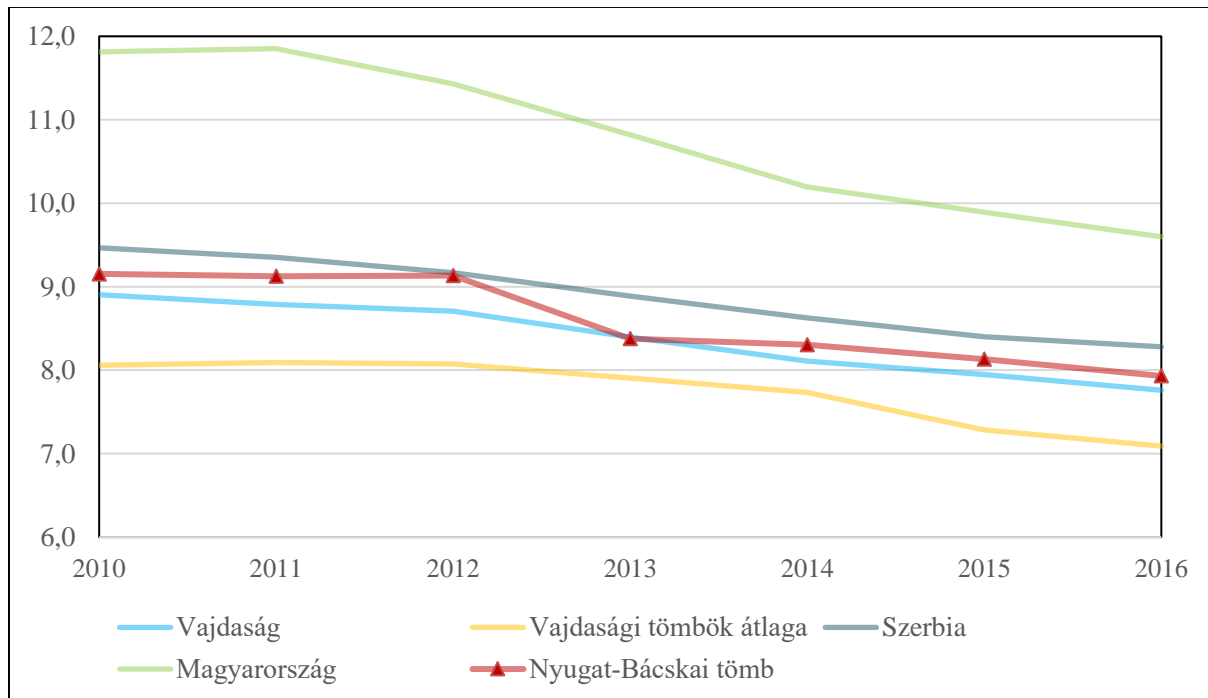

Középiscolák

16. ábra: Az egy középiskolára jutó középiskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

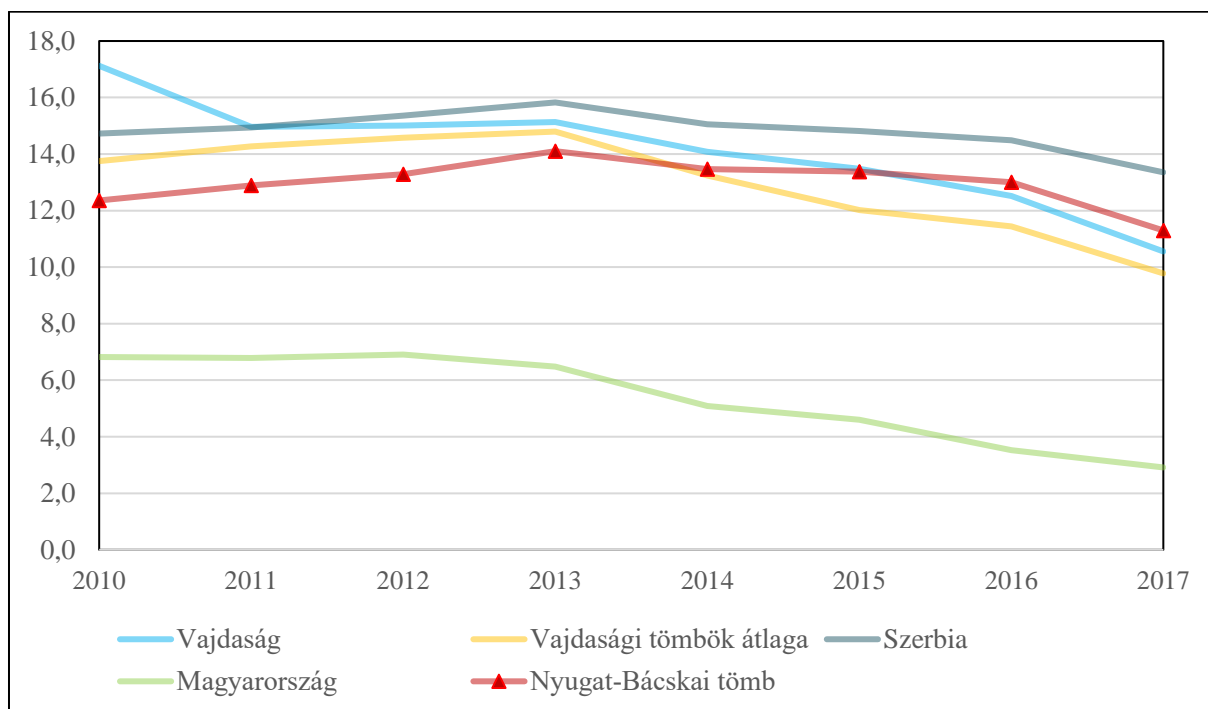

17. ábra: Az egy középiskolai tanóra jutó középiskolások száma (fő) (2010–2016)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

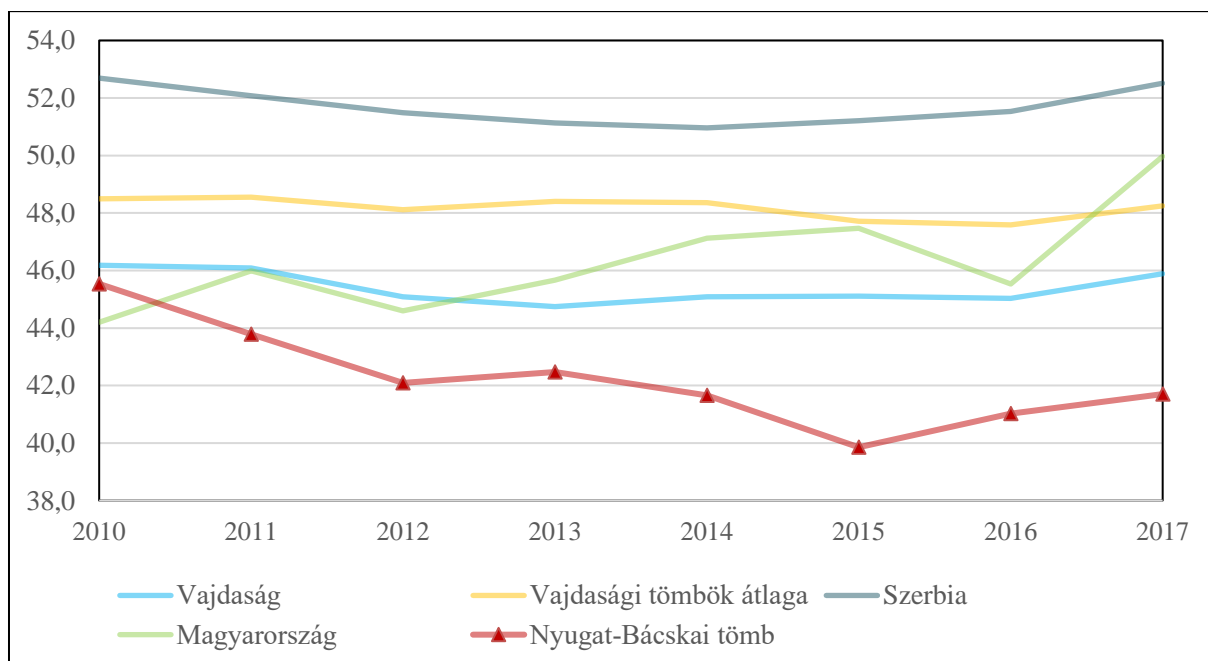

2.3 Munkaerőpiac

18. ábra: A regisztrált munkanélküliek aránya (%) (2010–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

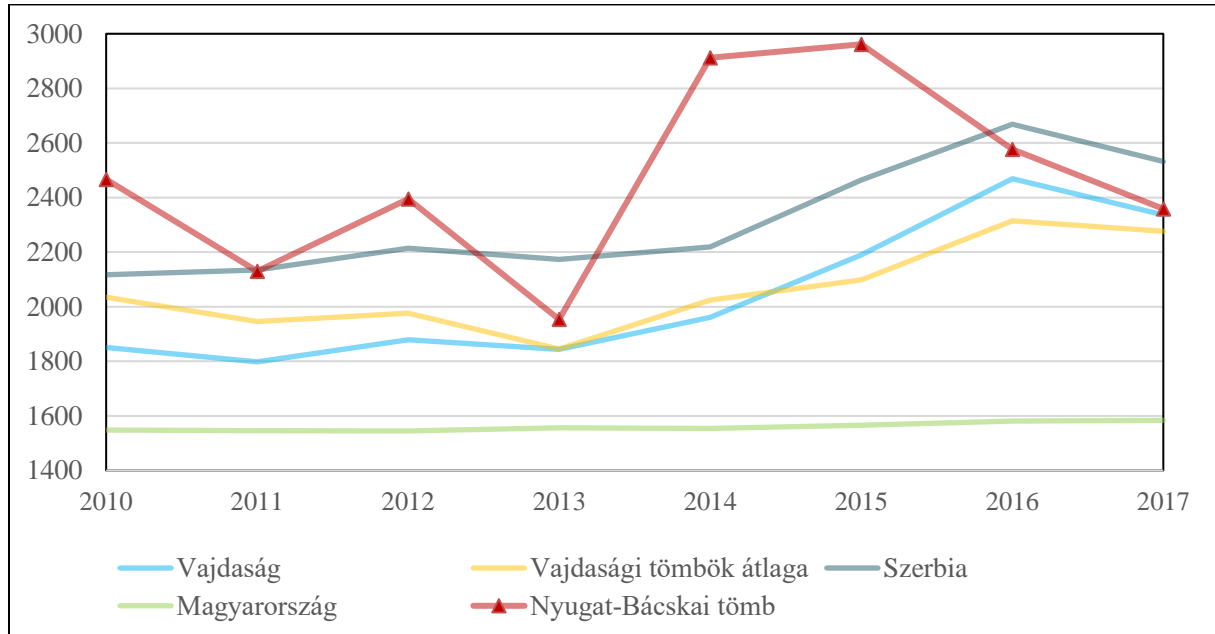
19. ábra: A regisztrált női munkanélküliek aránya (%) (1997–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

3. A térség egyéb elérhető mutatói

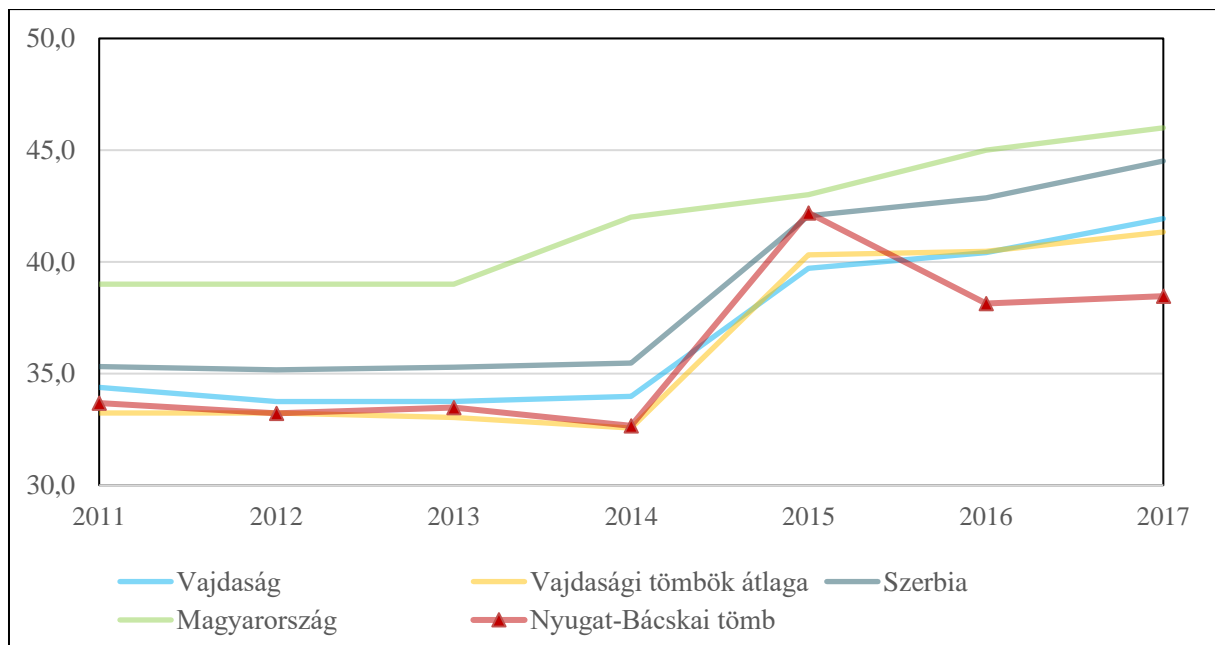
3.1 Egészségügy

20. ábra: Az egy háziiorvosra jutó lakosok számának alakulása (fő) (2010–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal

3.2 Gazdaság, munkaerőpiac

21. ábra: Alkalmazotti ráta (%) (2011–2017)

Az adatok forrása: A Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatala, Központi Statisztikai Hivatal